

Nabídka témat pro bakalářské a magisterské diplomové práce studentů Ústavu evropské etnologie FF MU

Nabízená témata mohou studentům sloužit jako inspirace při výběru obsahového zaměření závěrečných prací bakalářských a magisterských. Některá z nich jsou proto formulována obecněji a pro zpracování projektu diplomové práce je zapotřebí po konzultaci s pracovníky ÚEE jejich časová či místní konkretizace. U každého tématu je proto uveden i patřičný garant, kterého je možné kontaktovat za účelem konzultace.

A. Bakalářské práce

Lidová kultura v díle Růženy Krčmařové

Výtvarnice Růžena Krčmařová se inspirovala folklorními festivaly a zachycovala především tanečnický z různých regionů Moravy. Její pozůstalost je uložena ve sbírkách Etnografického ústavu Moravského zemského muzea. Diplomová práce zpracuje život a dílo této výtvarnice, součástí bude zpracování a utřídění kolekce kreseb a akvarelů. **prof. A. Křížová**

Zašovské kytičky a irská krajka na Valašsku

V polovině 19. století se v obci Zašová na Valašsku rozšířila technika háčkové krajky. Původně byla nazývána jako irská krajka, která měla napodobovat italské krajky, řeholnice ji používaly především na výzdobu církevních ornátů. V Zašové se háčkování věnovalo několik žen, oblibu získaly drobné kytičky určené jako doplněk k ženskému oděvu. Udržení tradice podporovaly kurzy a veřejné prezentace (i na světových výstavách). **prof. A. Křížová**

Národopisná expozice v barokní sýpce Luděřov

V obci Luděřov, náležející k panství Náměšť na Hané byl založen spolek „U nás“. Jedním z největších počínů bylo zrekonstruování barokní sýpky jako součásti původní tvrze, která byla v roce 2007 zapsána do Ústředního seznamu kulturních památek MK ČR. V sýpce byla zpřístupněna expozice s převážně národopisnou náplní vztahující se k Hané. Úkolem diplomanta bude zhodnotit bohatou činnost spolku a odborně zpracovat předměty ve stálé expozici, popř. doporučit některé úpravy. **prof. A. Křížová**

Taneční kultura v současné společnosti

doc. M. Pavlicová

Folklorismus a formování lokální a regionální identity

doc. M. Pavlicová

Děti a jejich volný čas

doc. M. Pavlicová

Folklorní festivaly a jejich společenská role

doc. M. Pavlicová

Masmédia a lidová kultura

doc. M. Pavlicová

Folklorní soubory jako nositelé tradice

doc. M. Pavlicová

Pohádka jako umělecká inspirace

doc. M. Pavlicová

Profil nositele tradic lidového řemesla

doc. M. Válka

Průběh kolektivizace venkova ve vybrané lokalitě (paměť versus prameny)

doc. M. Válka

Stavebně historický vývoj vybrané usedlosti (lokality)

doc. M. Válka

Česká etnografie v období protektorátu Čechy a Morava

doc. M. Válka

Sociální rozměr stravy v druhé polovině 20. století

(např. sdílená strava, výměna stravy, strava v rituálech, strava jako poziční statek atp.).

PhDr. R. Doušek

Léčitelství v současnosti

(např. ideový rámec, techniky, ekonomický aspekt).

PhDr. R. Doušek

Věštba v současnosti

(např. ideový rámec, techniky, ekonomický aspekt).

PhDr. R. Doušek

Vybrané inovace na vesnici po roce 1948 (koupelny, garáže, bazény, zdravá strava, internet aj.)

(např. historický průběh šíření inovace, sociální charakteristika aktérů, ekonomický a ideový aspekt šíření inovace).

PhDr. R. Doušek

Soběstačnost jako kulturní problém

(ve stravě, stavebních činnostech aj., např. ideologický rámec, ekonomický rámec, technologie).

PhDr. R. Doušek

Regionální tiskoviny a jejich přínos pro poznání tradiční kultury a kulturního dědictví regionu

Zpracování vybraných regionálně působících tiskovin (národopisné, vlastivědné, historické i všeobecné orientace), analýza podílu národopisně orientovaných příspěvků (vč. zpracování anotované bibliografie), osobnosti redaktorů a přispěvatelů, přínos tiskoviny pro poznání tradiční kultury. Možno využít soupisu publikovaného např. Jeřábek, R.: Projekt retrospektivní bibliografie české a moravské etnografie a folkloristiky. Věstník Národopisné společnosti československé při ČSAV a Slovenskej národopisnej spoločnosti při SAV, 1964, č. 2–4, s. 10–15.

doc. D. Drápala

B. Bakalářské práce čerpajících z archivního materiálu

České národopisné společnosti

(garant v celé této kategorii doc. D. Drápala)

Proměny venkovských/městských festivit ve vybraných regionech Čech a Moravy – komparace výsledků dotazníkových výzkumů ČNS s aktuálním stavem

Návratný výzkum a srovnání výsledků dotazníkových průzkumů, případně prací dopisovatelů věnovaných jednotlivým událostem výročního obyčejového cyklu (doba velikonoční, letniční, svatojánské ohně, poutě a letní slavnosti, podzim, advent a vánoce, zimní období atd.) ve vybraných obcích či vymezeném regionu ČR.

Diplomová práce by měla dvě roviny: 1. analýzu informací obsažených v archivních materiálech ČNS; 2. porovnání stavu zaznamenaného dopisovateli se současností – identifikace

konstant, posunů i novinek, sledování role nositelů a funkce vybraných festivit v životě současné vesnické či městské komunity, komunity.

Možnost využití:

- a) příspěvků dopisovatelů ČNS – viz Šenfeldová, Helena: *Dopisovatelé České národopisné společnosti. Soupis příspěvků*. Praha: Česká národopisná společnost, 2010
- b) dotazníků ČNS:
 - Máje
 - Masopustní masky a tradice
 - Vánoční obyčeje
 - Výroční obyčeje 1
 - Zvyky konce léta
 - Zvyky předvánočního období
 - Žatevní a dožínkové obyčeje
 - Životnost výročních zvyků
 - Návod ke studiu lidového života – dary, obchůzky, ohně
 - Tradiční lidové zábavy, slavnosti a zvyklosti, jak se dochovaly do současnosti
 - Dotazník o zvycích a pověrách vztahujících se ke štědrovečerním jídlům

Dětský svět v proměnách času – komparace výsledků dotazníkových výzkumů ČNS s aktuálním stavem

Návratný výzkum a srovnání výsledků dotazníkových průzkumů, případně prací dopisovatelů věnovaných vybraným tématům z dětství a dospívání ve vybraných obcích či vymezeném regionu ČR.

Diplomová práce by měla dvě roviny: 1. analýzu informací obsažených v archivních materiálech ČNS; 2. porovnání stavu zaznamenaného dopisovateli se současností – identifikace konstant, posunů, transformací i novinek, sledování role rodiny (užší i širší), školy a dalších externích subjektů apod.

Možnost využití

- a) příspěvků dopisovatelů ČNS – viz Šenfeldová, Helena: *Dopisovatelé České národopisné společnosti. Soupis příspěvků*. Praha: Česká národopisná společnost, 2010
- b) dotazníků ČNS:
 - Děti a tradice v rodině a společnosti
 - Hračky
 - Křestní kmotrovské dary
 - Tradiční řád života před socializací vesnice
 - Narození dítěte
 - Péče o malé dítě
 - Šestinedělí, křest, úvod

Školní práce jako etnografický pramen

Archiv ČNS obsahuje několik souborů textů a kreseb, které byly ve 40. letech 20. století zpracovány v jihozápadních (Rábí, Strakonice) a východních Čechách (Pardubicko, Královehradecko) žáky tamních škol. Materiály dokládají pestrou tematickou škálu (rodinné zvyky, domácí léčení, výroční zvyky, terminologie zemědělského nářadí a dopravních pomůcek, nákresy štítů zděných stavení, názvy polí).

Diplomová práce by se zaměřila na tyto dílčí tematické okruhy: a) role školy a školní mládeže v rámci etnografické dokumentace a výzkumu; b) obsahová a formální analýza archivního materiálu, vč. zhodnocení přínosu prací pro poznání dané geografické i tematické oblasti.

Možnost využití dotazníků ČNS:

- Materiály z obecné školy v Rabí (1944, 25 odpovědí malého rozsahu)
- Materiály z reálného gymnasia ve Strakonících – Rodinné zvyky, domácí léčení, výroční zvyky (1943, 97 menších příspěvků)
- Materiály z reálného gymnasia ve Strakonících – Terminologie zemědělského nářadí a dopravních pomůcek (1943, 13 příspěvků, některé s nákresy)
- Materiály z reálného gymnasia ve Strakonících – 12 nákresů štítů zděných stavení (16944)
- Materiály z Pardubicka a Královéhradecka – Názvy polních tratí (40. léta 20. století)

Proměny stravy ve vybraných regionech Čech a Moravy – komparace výsledků dotazníkových výzkumů ČNS s aktuálním stavem

Návratný výzkum a srovnání výsledků dotazníkových průzkumů věnovaných obecně stravě i některým dílčím tématům (chleba, brambory, mléčné výrobky), identifikace posunů v rovině konzument / výrobce, nové trendy, využití tradiční kuchyně pro prezentaci regionu, v rámci cestovního ruchu apod.

Diplomová práce by měla dvě roviny: 1. analýzu informací obsažených v archivních materiálech ČNS; 2. porovnání stavu zaznamenaného dopisovateli se současností – identifikace konstant, posunů, transformací i novinek.

Možnost využití dotazníků ČNS:

- Bramborové pokrmy
- Chléb a pečivo
- Obřadní, sváteční a příležitostní jídla a nápoje
- Slavnostní pokrmy
- Tuky
- Výroba másla v domácnosti
- Dotazník o zvycích a pověrách vztahujících se ke štědrovečerním jídlům
- Místní stravování

Svatba v proměnách času – komparace výsledků dotazníkových výzkumů ČNS s aktuálním stavem

Návratný výzkum a srovnání výsledků dotazníkových průzkumů, případně prací dopisovatelů věnovaných vybraných problematice svatby a činností s ní spjatých ve vybraných obcích či vymezeném regionu ČR.

Diplomová práce by měla dvě roviny: 1. analýzu informací obsažených v archivních materiálech ČNS; 2. porovnání stavu zaznamenaného dopisovateli se současností – identifikace konstant, posunů, transformací i novinek, sledování vnějších vlivů, odlišnost vesnického a městského prostředí apod.

Možnost využití

- a) Příspěvků dopisovatelů ČNS – viz Šenfaldová, Helena: *Dopisovatelé České národopisné společnosti. Soupis příspěvků*. Praha: Česká národopisná společnost, 2010
- b) dotazníků ČNS:
 - Dotazník o současné svatbě, svatebních zvycích, zvyklostech a pověrách, jak je zaznamenáno v r. 1975

- Dotazník o tradiční svatbě
- Obřadní, sváteční a příležitostní jídla a nápoje
- Slavnostní pokrmy
- Doplněk k dotazníku o tradiční svatbě (svatby svobodných matek, vdovců a vdov, starých panen a starých mládenců)

Vánoční koledování ve Slezsku

Zpracování problematiky vánočního koledování a občůzek na území českého Slezska v průběhu 20. století. Jako východisko bude užito dotazníků, které byly pro Národopisnou společnost zpracovány ve 40. letech 20. století. Ve vybraných lokalitách bude proveden návratný výzkum. Na základě zjištěných poznatků bude sledován vývoj vánočního koledování, identifikovány konstanty a inovace.

Možnost využití dotazníků ČNS: Vánoční koledování ve Slezsku

Přínos Karla Hlubučka pro dokumentaci tradiční kultury na Doudlebsku

K. Hlubuček náležel mezi aktivní dokumentátory tradiční kultury v jižních Čechách a dopisovatele Národopisné společnosti. Práce bude věnována jeho životním osudům tohoto dokumentátora a oblastem jeho zájmu (vč. analýzy nakolik jsou jeho práce jedinečné při dokumentaci vybraných jevů materiální a nemateriální kultury, nakolik byla jím sledovaná problematika již zpracována či nakolik se stala východiskem pro další badatele). Součástí práce bude i anotovaná bibliografie Hlubučkových publikovaných prací. Závěrem by měl být zhodnocen přínos K. Hlubučka pro poznání tradiční kultury a jejích proměn ve vymezeném regionu.

Možnost využití příspěvků zaslaných dopisovatelem do archivu ČNS – viz Šenfildová, Helena: *Dopisovatelé České národopisné společnosti. Soupis příspěvků*. Praha: Česká národopisná společnost, 2010.

Přínos Karla Janáčka pro dokumentaci tradiční kultury na Havlíčkovobrodsku

K. Janáček náležel mezi aktivní dokumentátory tradiční kultury v okolí Sobíkova (okr. Havlíčkův Brod) a dopisovatele Národopisné společnosti. Práce bude věnována jeho životním osudům tohoto dokumentátora a oblastem jeho zájmu (vč. analýzy nakolik jsou jeho práce jedinečné při dokumentaci vybraných jevů materiální a nemateriální kultury, nakolik byla jím sledovaná problematika již zpracována či nakolik se stala východiskem pro další badatele). Součástí práce bude i anotovaná bibliografie Janáčkových publikovaných prací. Závěrem by měl být zhodnocen přínos K. Janáčka pro poznání tradiční kultury a jejích proměn ve vymezeném regionu.

Možnost využití příspěvků zaslaných dopisovatelem do archivu ČNS – viz Šenfildová, Helena: *Dopisovatelé České národopisné společnosti. Soupis příspěvků*. Praha: Česká národopisná společnost, 2010.

Další potencionální témata lze po předchozí konzultaci odvodit od dostupného archivního fondu České národopisné společnosti – především souboru tzv. velkých a malých dotazníků (více viz Drápala, D. (ed.): *Dotazníky České národopisné společnosti*. Praha 204, s. 43–49, s. 63–157).

C. Magisterské práce

Jano Köhler (1873-1941) – život a dílo

Moravský malíř se ve své tvorbě zaměřil na výzdobu církevních i světských objektů, především na jižní Moravě, pracoval jako malíř a grafik. Byl jedním ze zakládajících členů Sdružení výtvarných umělců moravských a podílel se na výzdobě hodonínského Domu umělců. Inspiroval se lidovou kulturou a tyto motivy převáděl i do církevních témat.

prof. A. Křížová

Taneční kultura v současné společnosti

doc. M. Pavlicová

Folklorismus a formování lokální a regionální identity

doc. M. Pavlicová

Děti a jejich volný čas

doc. M. Pavlicová

Folklorní festivaly a jejich společenská role

doc. M. Pavlicová

Masmédia a lidová kultura

doc. M. Pavlicová

Folklorní soubory jako nositelé tradice

doc. M. Pavlicová

Pohádka jako umělecká inspirace

doc. M. Pavlicová

Profil nositele tradic lidového řemesla

doc. M. Válka

Průběh kolektivizace venkova ve vybrané lokalitě (paměť versus prameny)

doc. M. Válka

Stavebně historický vývoj vybrané usedlosti (lokality)

doc. M. Válka

Česká etnografie v období protektorátu Čechy a Morava

doc. M. Válka

Sociální rozměr stravy v druhé polovině 20. století

(např. sdílená strava, výměna stravy, strava v rituálech, strava jako poziční statek atp.).

PhDr. R. Doušek

Léčitelství v současnosti

(např. ideový rámec, techniky, ekonomický aspekt).

PhDr. R. Doušek

Věštba v současnosti

(např. ideový rámec, techniky, ekonomický aspekt).

PhDr. R. Doušek

Vybrané inovace na vesnici po roce 1948 (koupelny, garáže, bazény, zdravá strava, internet aj.)

(např. historický průběh šíření inovace, sociální charakteristika aktérů, ekonomický a ideový aspekt šíření inovace).

PhDr. R. Doušek

Soběstačnost jako kulturní problém

(ve stravě, stavebních činnostech aj., např. ideologický rámec, ekonomický rámec, technologie).

PhDr. R. Doušek

Vesnické festivity – konstanty vs. inovace

Sledování struktury současných vesnických festivit, identifikace faktorů kontinuity vs. diskontinuity, sledování inovací, podílu významných osobností či organizací na udržování tradičních svátků i zavádění nových (motivace, inspirace apod.).

doc. D. Drápala

Komparativní studium posledních věcí člověka

Posledních věcí člověka (umírání, smrt, pohřeb, péče o hrob) – komparace různých časových linií v rámci jedné lokality nebo srovnání materiálu k současným formám z různého prostředí (město / venkov; faktor odlišné víry), poslední věci člověka a faktor reprezentace u vybraných profesních či sociálních skupin (hasiči, myslivci, jiné profese – srovnání). **doc. D. Drápala**

Sociokulturní aspekty identit

Problematika formování a proměn lokální a regionální identity vybrané lokality či oblasti, teritoriální ukotvení identity, kulturní prvky jako pilíře lokální a regionální identity, vliv výrazných osobností a institucí (obec, muzeum, spolky) na formování identit.

doc. D. Drápala

Další potenciální témata z archivu České národopisné společnosti lze po předchozí konzultaci odvodit od dostupného archivního fondu České národopisné společnosti – především souboru tzv. velkých a malých dotazníků (více viz Drápala, D. (ed.): Dotazníky České národopisné společnosti. Praha 204, s. 43–49, s. 63–157). **doc. D. Drápala**